

**Bryssel den 15 oktober 2025
(OR. en)**

13725/25

**Interinstitutionellt ärende:
2020/0100 (COD)**

**ECOFIN 1320
CLIMA 435
FIN 1179
ENV 1006
ENER 523
COMPET 1009
CADREFIN 254
CODEC 1529
ECB
*EIB***

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	8 oktober 2025
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2025) 628 final
Ärende:	RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET om interimsvärderingen av lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning under 2025, i enlighet med artikel 17 i förordning (EU) 2021/1229

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 628 final.

Bilaga: COM(2025) 628 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 8.10.2025
COM(2025) 628 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

**om interimsvärderingen av lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom
mekanismen för en rättvis omställning under 2025, i enlighet med artikel 17 i förordning
(EU) 2021/1229**

{SWD(2025) 287 final}

1. INLEDNING

Lånefaciliteten för den offentliga sektorn (*faciliteten*) är den tredje pelaren i mekanismen för en rättvis omställning¹. Faciliteten inrättades i juli 2021 genom förordning (EU) 2021/1229² (*förordningen om faciliteten*) i syfte att bidra till att uppnå unionens klimatmål för 2030 och klimatneutralitet senast 2050 på ett effektivt och socialt rättvist sätt.

Facilitetens allmänna mål är att hantera allvarliga sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningar som härrör från omställningen till i) unionens klimat- och energimål för 2030 och ii) unionens mål om att uppnå en klimatneutral ekonomi i unionen senast 2050, som anges i förordning (EU) 2021/1119³. Faciliteten är inriktad på EU-regioner som anges i de territoriella planerna för en rättvis omställning som godkänts av kommissionen.

Facilitetens specifika mål är att öka offentliga investeringar som bidrar till att tillgodose de utvecklingsbehov i territorierna som beskrivs i de territoriella planerna för en rättvis omställning genom att underlätta finansiering av projekt som inte genererar tillräckliga flöden av egna inkomster för att täcka sina investeringskostnader.

Som ett instrument för blandad finansiering består stödet från faciliteten av en lånedel och en bidragsdel. Med ett bidrag på 1,3 miljarder euro i EU-bidrag, mellan sex och åtta miljarder euro i lån från Europeiska investeringsbanken (EIB) och uppskattningsvis sex miljarder euro i bidrag från andra källor syftar faciliteten till att mobilisera mellan 13,3 och 15,3 miljarder euro i offentliga investeringar under perioden 2021–2027.

I enlighet med artikel 17 i förordningen om faciliteten gjordes en interimsvärdering av faciliteten och en rapport om den interimsvärderingen läggs fram för Europaparlamentet och rådet.

Halvtidsvärderingen av faciliteten omfattade flera steg. Inbjudan att inkomma med synpunkter var öppen från den 2 februari 2024 till den 1 mars 2024. En stödjande studie, som genomfördes från april 2024 till januari 2025 av T33 Srl och Prognos AG, kompletterade utvärderingen med en litteraturgenomgång, samråd med berörda parter, intervjuer, undersökningar och fallstudier. Dessutom deltog nämnden för lagstiftningskontroll genom ett möte den 16 december 2024 och ett den 14 maj 2025. Den lämnade ett positivt yttrande om utvärderingen den 16 maj 2025 med rekommendationer. Utvärderingen avslutades med en omfattande rapport i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar 2025.

I denna rapport presenteras de viktigaste resultaten och slutsatserna från interimsvärderingen av faciliteten. Den åtföljs av ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar med en bedömning av i vilken utsträckning faciliteten är ändamålsenlig, effektiv och konsekvent, ger ett EU-mervärde och är relevant.

¹ Mekanismen för en rättvis omställning består av tre pelare: 1) Fonden för en rättvis omställning, 2) en särskild ordning i InvestEU-programmet och 3) lånefaciliteten för den offentliga sektorn. Den senare behandlas i denna rapport.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1229 av den 14 juli 2021 om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning ([Förordning – 2021/1229 – SV – EUR-Lex](#)).

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (*europaisk klimatlag*) (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj/swe>).

2. OMFATTNINGEN AV INTERIMSUTVÄRDERINGEN AV FACILITETEN

I enlighet med artikel 17.2 i förordningen om faciliteten är syftet med interimsvärderingen att utvärdera genomförandet av faciliteten och dess förmåga att nå de mål som anges i artikel 3 i förordningen om faciliteten. Den bör särskilt bedöma

- a) i vilken utsträckning det unionsstöd som tillhandahållits genom faciliteten har bidragit till att tillgodose behoven i de territorier som genomför de territoriella planerna för en rättvis omställning,
- b) hur de övergripande principer som avses i artikel 4 har beaktats,
- c) huruvida det behövs en könsspecifik konsekvensbedömning,
- d) huruvida de villkor för stödberättigande som anges i artikel 9 har tillämpats och hur kraven på synlighet har tillämpats,
- e) i vilken grad faciliteten har bidragit till de miljömål som fastställs i artikel 9 i förordning (EU) 2020/852, på grundval av de projekt som får stöd genom faciliteten⁴.

Utöver de särskilda utvärderingskrav som anges ovan och i förordningen om faciliteten, och i linje med riktlinjerna om bättre lagstiftning, omfattar interimsvärderingen de fem utvärderingskriterierna i) ändamålsenlighet, ii) effektivitet, iii) konsekvens, iv) EU-mervärde, v) relevans.

Utvärderingen omfattar faciliteten från och med den dag då förordningen om faciliteten trädde i kraft den 14 juli 2021 till och med den 31 januari 2025 och är inriktad på alla EU-medlemsstater, särskilt de territorier som identifieras i de territoriella planerna för en rättvis omställning.

Denna interimsvärdering görs i ett tidigt skede av genomförandet och är därför inriktad på verksamheter och output, eftersom resultat och påverkan ännu inte kan bedömas. Bedömningen av resultat och långsiktiga påverkan kommer att ingå i slututvärderingen, som ska göras senast den 31 december 2031 i enlighet med förordningen om faciliteten (artikel 17.3).

3. ÖVERSIKT ÖVER UTVÄRDERINGSMETODEN

De resultat som presenteras i utvärderingen bygger på två huvuddelar. För det första bygger den på intern expertis och dokumentation. För det andra bygger bedömningen på resultaten av en stödjande studie som beställts av kommissionen och som utarbetats av ett konsortium bestående av T33 srl och Prognos AG. I den stödjande studie som genomfördes mellan slutet av april 2024 och januari 2025 kombineras olika metoder (dokumentgranskning/skrivbordsundersökning, enkätundersökning, intervjuer och fallstudier) för att ge svar på utvärderingsfrågorna.

Som ett led i denna utvärdering utarbetades en interventionslogik och en utvärderingsmatris. Genom matrisen kopplades utvärderingskriterierna till interventionslogiken och de viktigaste delarna användes för att ta fram forskningsfrågor.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088 ([Europaparlamentets förordning \(EU\) 2020/852](#)).

4. DE VIKTIGASTE RESULTATEN OCH SLUTSATSERNA AV INTERIMSUTVÄRDERINGEN

I detta avsnitt sammanfattas interimsvärderingens resultat och slutsatser i linje med de fem kriterierna i riktlinjerna om bättre lagstiftning: ändamålsenlighet, effektivitet, konsekvens, EU-mervärde och relevans.

4.1. Ändamålsenlighet

Sedan den fleråriga förslagsinfordran inleddes i juli 2022 till och med den 31 januari 2025 har 46 projektförslag inkommit. Av dessa ansågs 30 (65 %) vara stödberättigande och tillåtliga, och 17 av dem valdes ut för finansiering av facilitetens utvärderingskommitté. De utvalda projekt som lämnats in förväntas mobilisera cirka 228 miljoner euro i bidrag, vilket motsvarar 17 % av bidragsdelens budget, och 1,4 miljarder euro i totala investeringar, inklusive bidrag, lån och ytterligare finansieringskällor.

Tillåtliga ansökningar har lämnats in av sökande från Grekland, Sverige, Frankrike, Tjeckien, Nederländerna, Polen, Spanien, Lettland och Irland, men inte från de återstående medlemsstaterna. Flera faktorer påverkar utnyttjandet av faciliteten, bland annat överlappningen med andra finansieringskällor som erbjuder högre medfinansieringssatser för bidrag för samma typ av investeringar, de offentliga myndigheternas administrativa kapacitet, tillgången till kataloger med mogna projekt, potentiella sökandes ekonomiska begränsningar och otillåtlighet för projekt som får andra EU-medel, eftersom det i faciliteten finns ett villkor om att projekt inom ramen för faciliteten inte kan få stöd från andra unionsprogram.

Andra svårigheter som potentiella mottagare av stöd från faciliteten står inför rör i) minimitröskeln för EIB:s direktutlåning och ii) de krav som ställs på stödmottagarna för att de ska få EIB-ramlån, vilket kan utgöra ett betydande inträdeshinder för kommuner med små projekt och begränsad administrativ kapacitet som hindrar dem från att ta på sig en samordnande roll. Kommissionen och EIB har vidtagit olika åtgärder för att avhjälpa svårigheterna.

Det är svårt att bedöma det framtida utnyttjandet av faciliteten. Även om det är osannolikt att hela bidragsbudgeten kommer att utnyttjas under den första inbjudan att lämna förslag utgör den andra inbjudan (2026–2027) en möjlighet. Detta är särskilt fallet eftersom medvetenheten om faciliteten har ökat och de nationella andelarna inte längre kommer att gälla efter 2025. I vilken utsträckning andra EU-medel och nationella medel programplaneras eller används kommer dock att vara en avgörande faktor i detta avseende.

Införandet av faciliteten inom ramen för de territoriella planerna för en rättvis omställning har skapat en tydlig referens som fastställer en viktig strategi för en rättvis omställning som de sökande bör anpassa sig till och hänvisa till i sina ansökningar till faciliteten. Dessutom har de territoriella planerna för en rättvis omställning skapat ett första steg för att öka medvetenheten om faciliteten.

För undertecknade projekt har bidraget täckt mellan 5 % och 18 % av de totala investeringskostnaderna, medan lånet har stått för mellan 31 % och 73 %. Detta tyder på att den viktigaste faktorn bakom facilitetens värde för stödmottagarna är EIB-lånets struktur. Potentiella sökande ska bedöma räntan, lånets löptid, finansieringsbeloppet och den övergripande effektiviteten i förhandlingsförfarandet för EIB-lån när det gäller att tillgodose deras behov jämfört med de villkor som erbjuds av affärsbanker. Även om faciliteten i allmänhet är väl lämpad att tillhandahålla mer förmånliga finansieringsvillkor genom att kombinera EIB-lån med

EU-bidrag har affärsbankerna ofta en fördel genom snabbare lånebehandling, enklare förfaranden och etablerade förbindelser med sina kunder.

Det rådgivningsstöd som EIB tillhandahåller för faciliteten sker via InvestEU:s rådgivningscentrum. Den 31 januari 2025 pågick sex uppdrag och ett var slutfört. De omfattar en rad olika sektorer, bland annat energi, mobilitet, miljö och sociala investeringar. Även om rådgivningsstödet inom ramen för faciliteten är kostnadsfritt har efterfrågan initialt varit låg. Preliminära resultat tyder på att det rådgivningsstöd som tillhandahålls via InvestEU:s rådgivningscentrum har bidragit till att öka användningen av och kvaliteten på ansökningarna.

Faciliteten är ett nytt instrument och därför var kommunikations- och upplysningsinsatser avgörande för att främja användningen av den. Kommissionen har i nära samarbete med Cinea och EIB ökat medvetenheten om faciliteten genom många gemensamma åtgärder som riktar sig till flera typer av potentiella stödmottagare. De första resultaten tyder på att kommunikationsinsatserna har varit effektiva.

De nationella myndigheternas stöd till genomförandet av faciliteten varierar och görs på frivillig basis. Nationella myndigheter verkar vara involverade i faciliteten när de har tillräcklig administrativ kapacitet och/eller när de anser att faciliteten är relevant. I de fall där de nationella myndigheterna stöder utnyttjandet av faciliteten verkar projektansökningarna vara mogna och framgångsrika.

De övergripande principer som avses i artikel 4 i förordningen om faciliteten är integrerade i genomförandet och förvaltningen av faciliteten på flera sätt. De sökandes engagemang för dessa övergripande principer bedöms under utvärderingen av förslagen och under genomförandet genom regelbunden rapportering och uppdrag på plats. EIB utvärderar och övervakar också alla projekt och transaktioner genom intermediärer på grundval av miljömässiga, sociala och styrningsrelaterade kriterier. Endast sådan verksamhet som uppfyller EIB:s krav på tillbörlig aktsamhet i fråga om hållbarhet finansieras.

När det gäller jämställdhet innehåller vissa undertecknade bidragsavtal uttryckligen en strategi för jämställdhetsintegrering, medan andra inte direkt tar upp jämställdhet. När det gäller det beräknade antal jobb som skapats av faciliteten för de undertecknade bidragsavtalen uppger de sökande att 50 % (2 870 av 5 745) är avsedda för kvinnor. När det gäller de personer som bör nås av de undertecknade projekten inom ramen för faciliteten uppskattar bidragsmottagarna att 52 % är kvinnor.

När det gäller bidraget till miljömålen innebär det breda spektrumet av stödberättigade sektorer att vissa projekt berör klimatåtgärder direkt, medan andra kommer att vara klimatneutrala eller åtminstone inte orsaka betydande skada. Vissa projekt för en rättvis omställning som inte leder till en direkt minskning av koldioxidutsläppen kan fortfarande leverera hög miljömässig hållbarhet. Enligt fyra av de sju projekt som stöds av faciliteten kommer de att bidra till minskade koldioxidutsläpp (med uppskattningsvis 135 805 ton per år). Övriga projekt kommer att ha viss miljöpåverkan, t.ex. främjande av en cirkulär ekonomi och av biologisk mångfald.

En övergripande svaghet i övervakningsramen för faciliteten är att det allmänna målet, det specifika målet och nyckelprestationsindikatorerna för närvarande inte har några målvärden. Som en del av denna utvärdering har dock målvärden presenterats för flera lagstadgade nyckelprestationsindikatorer för faciliteten.

4.2. Effektivitet

Inledningen av den första inbjudan att lämna förslag fördröjdes på grund av det försenade antagandet av de territoriella planerna för en rättvis omställning, vilket var en nödvändig förutsättning för att stöd från faciliteten skulle beviljas. Detta hade en direkt inverkan på tidpunkten för och effektiviteten i genomförandet av faciliteten.

Ansökningsomgångens fleråriga karaktär, jämfört med en årlig ansökningsomgång, har gjort det möjligt att minska den administrativa börda som förvaltningen av den orsakar och att säkerställa en förutsägbar ram för alla berörda parter. Tidpunkterna för tidsfristerna för inlämning, som i genomsnitt har ett mellanrum på fyra månader, gör det möjligt för de sökande att lämna in ansökningar med jämna mellanrum.

Å andra sidan uppfattas de separata ansöknings- och rapporteringsförfarandena för bidraget och lånet som mindre effektiva jämfört med en enda ansökan för både lånet och bidraget.

En analys av genomförandet av faciliteten visar att utvärderingen av bidraget i genomsnitt har tagit omkring två månader och att beslutet om beviljande av bidrag har tagit mellan sex och tretton månader. Längden på hela processen påverkas främst av låneparametrarnas mognadsgrad vid den tidpunkt då bidragsansökan lämnas in.

Den information som samlas in för denna utvärdering är inte tillräcklig för att bekräfta de förväntade fördelarna med förenkling i samband med användningen av finansiering som inte är kopplad till kostnaderna. Inverkan på de administrativa kostnaderna av åtgärderna för förenkling av faciliteten har inte uppskattats på grund av det begränsade antalet inkomna ansökningar och bidragsöverenskommelser som undertecknats i detta skede. Finansiering som inte är kopplad till kostnaderna och den höga procentandelen av det totala bidrag som betalats ut genom förhandsfinansieringen verkar hittills vara mycket uppskattad av stödmottagarna.

Genomförandet av faciliteten har gynnats av det nätverk av sammanhållningspolitiska förvaltningsmyndigheter och genomförandeorgan som redan finns inom kommissionen och av det EIB-omfattande nätverket av lokala kontor, som också har stött ett effektivt genomförande av faciliteten.

Även om det är för tidigt att beräkna värdet av facilitetens multiplikator (hävstångseffekt för bidragen) för hela anslaget till faciliteten, med fokus på de sju projekt som fått bidrag från faciliteten, uppgår den genomsnittliga kvoten av investeringar och bidrag från faciliteten till 12, från 5,5 för mindre utvecklade regioner till 21,3 för mer utvecklade regioner och i övergångsregioner.

4.3. Konsekvens

Konsekvensen hos de tre pelarna i mekanismen för en rättvis omställning beskrivs i de territoriella planerna för en rättvis omställning, även om de innehåller begränsade uppgifter om faciliteten. Många medlemsstater nämner sektorer som är berättigade till stöd från faciliteten, men de saknar ofta specifikationer eller tydliga synergier mellan pelarna. I slutändan beror konsekvensen på inlämnade förslag snarare än på en förhandsdefinierad strategi, och den flexibla ramen för de territoriella planerna för en rättvis omställning gör det möjligt att bedöma konsekvensen från fall till fall.

Konsekvensen mellan faciliteten och faciliteten för återhämtning och resiliens, som tillhandahåller finansiering för liknande typer av investeringar, beror på i vilken utsträckning det finns potentiell överlappning och komplementaritet mellan planerna för återhämtning och resiliens och de territoriella planerna för en rättvis omställning. Potentiella sökande ser faciliteten för återhämtning och resiliens som mer attraktiv.

EU-fonderna inom sammanhållningspolitiken (Eruf, ESF+ och Sammanhållningsfonden) och faciliteten har också ett gemensamt överlappande stödberättigande för vissa sektorer, och de har mer förmånliga finansieringsvillkor med högre medfinansieringssatser för bidrag. De har också krävt betydande programplaneringsinsatser från medlemsstaternas myndigheter som strävar efter att hålla snäva utgiftstidfrister och uppfylla kraven för att få tillgång till sammanhållningsfonderna. Sammantaget har detta också påverkat deras konsekvens med faciliteten och skapat inte bara synergier utan också överlappning mellan instrument. När attraktionskraften hos olika EU-finansieringskällor analyseras på grundval av deras medfinansieringssatser för bidrag trängs faciliteten ut.

Överlappningen mellan olika finansieringsmöjligheter skapar ytterligare komplexitet för potentiella bidragsmottagare och samordnande enheter, eftersom de måste urskilja det lämpligaste finansieringsinstrumentet för varje investering och förstå hur de olika EU-fonderna fungerar.

Faciliteten kan också överlappa nationella program, till exempel den överlappande fonden med liknande mål i Tyskland, vilket delvis skulle kunna förklara det begränsade genomförandet av faciliteten i denna medlemsstat.

Mer allmänt finns det en obalans mellan de tilldelade nationella andelarna och efterfrågan på faciliteten. Även om de fullständiga nationella andelarna för de medlemsstater som har de största nationella andelarna fortfarande är tillgängliga skulle andra medlemsstater, till exempel Frankrike, som har uttömt sin nationella andel, kunna utnyttja ytterligare resurser från faciliteten.

Utöver det rådgivningsstöd inom ramen för faciliteten som finns tillgängligt via InvestEU:s rådgivningscentrum har offentliga organ i de berörda regionerna återgått till flera typer av tekniskt stöd som betalas av kommissionen inom ramen för andra unionsprogram, såsom instrumentet för tekniskt stöd och grundarbetet för planen för en rättvis omställning. Eftersom vissa initiativ för rådgivning och tekniskt stöd fortfarande pågår och andra nyligen har slutförts, kan man i detta skede inte dra några slutsatser om initiativens effekter och komplementaritet. Det finns belegg för att de upplysnings- och kommunikationsinsatser som ägde rum inom ramen för rådgivningsstödet inom faciliteten och andra uppdrag för tekniskt bistånd som utförts av andra konsulter har bidragit till att öka kunskapen om faciliteten.

4.4. EU-mervärde

Preliminär återkoppling tyder på att faciliteten tillför ett mervärde genom att göra ytterligare resurser tillgängliga för att tillgodose omställningsbehoven i regioner som får stöd för en rättvis omställning. Det skapar nya möjligheter för lokala offentliga organ att täcka investeringar i en rättvis omställning, vilket inte skulle vara möjligt enbart genom deras egna resurser på lokal och nationell nivå.

Hur bidraget från faciliteten påverkar förverkligandet av projekt är fortfarande osäkert på grund av det begränsade antalet beviljade bidrag, men dess inverkan är beroende av flera faktorer,

såsom facilitetens exakta medfinansieringsgrad eller bidragets storlek. Ju högre dessa faktorer är, desto större förväntas bidragets inverkan vara.

Dessutom fungerar bidraget som ytterligare finansiering för att utvidga projektens omfattning, vilket kan säkerställa att socialt värdefulla men annars olönsamma inslag inkluderas. Facilitetens rådgivningstjänster förbättrar projektgenomförandet genom att förbättra kvaliteten och förkorta tidsfristerna för ansökningar.

Medfinansiering från faciliteten ökar också omedelbart likviditeten för projekt efter det att bidraget undertecknats. Att ansöka om stöd från faciliteten kan dock försena genomförandet jämfört med att använda lättillgängliga finansieringskällor.

4.5. Relevans

Det relativt nyliga antagandet av de territoriella planerna för en rättvis omställning i kombination med den pågående halvtidsöversynen av sammanhållningspolitiken (inklusive de territoriella planerna för en rättvis omställning) stöder facilitetens fortsatta relevans vad gäller att tillgodose de nuvarande behoven. De berörda parternas deltagande resulterade i ett brett samförstånd mellan institutionella aktörer, nationella företrädare och potentiella och faktiska bidragsmottagare om att facilitetens mål är relevanta.

Genomförandet av faciliteten ligger i linje med den nya kommissionens politiska riktlinjer som dess ordförande beskrev i juli 2024, samtidigt som man främjar de långsiktiga mål som fastställdes i den europeiska gröna given 2019. Faciliteten uppfyller EU:s mål att säkerställa att alla medborgare har en faktisk rätt att stanna i de samhällen de kallar sitt hem och stödja en socialt hållbar utfasning av fossila bränslen i de regioner som traditionellt sett har varit beroende av industrin för fossila bränslen.

5. SLUTSATSER OCH LÄRDOMAR

Utvärderingen av lånefaciliteten för den offentliga sektorn belyser flera utmaningar som framträdde i de tidiga stadierna av genomförandet. Återkoppling från berörda parter visar att engagemanget varierar mellan medlemsstaterna. Kvalitativa uppgifter ger värdefulla insikter, men bristen på kvantitativa uppgifter hindrar en heltäckande bedömning. Trots dessa utmaningar finns det lovande möjligheter till verkningsfullt genomförande. Följande lärdomar ger vägledning för det fortsatta genomförandet av faciliteten och ligger till grund för utformningen av framtida finansieringsinstrument.

Bristande överensstämmelse mellan nationella andelar och potentiella bidragsmottagares behov

För den första inbjudan att lämna förslag (fram till 2025) fastställdes nationella andelar i enlighet med den budgettilldelningsnyckel som fastställts för FRO. Detta har påverkat utnyttjandet av och konsekvensen mellan faciliteten och andra finansieringskällor, vilket belyser begränsningarna i att inte beakta att efterfrågan på återbetalningspliktig finansiering kan skilja sig från tilldelningsmetoden enligt FRO. Samtidigt som de totala nationella andelarna för de medlemsstater som har de största nationella andelarna förblir tillgängliga hade andra kunnat ha användning av mer resurser. I de medlemsstater med lägst nationell andel fanns det dessutom mindre incitament för medlemsstater och sökande att investera resurser för att stödja eller utarbeta ansökningar till faciliteten.

Faciliteten har begränsad kapacitet att stödja mindre projekt

Även om mindre projekt får stöd från faciliteten, däribland fem projekt som får förmedlade lån på mellan 1,5 miljoner euro och 12 miljoner euro, är förmedlad utlåning endast tillgänglig i två medlemsstater. I andra medlemsstater är det lägsta lånebeloppet 12,5 miljoner euro, vilket är en betydande tröskel för mindre sökande. Ramlån ger möjlighet att nå tröskelvärdet för storleken på lån genom att slå samman flera projekt, men detta gör ansökningsprocessen mer komplicerad. Mindre enheter kanske inte har den erfarenhet eller de resurser som krävs för att ta sig an denna samordningsnivå på ett effektivt sätt. Mindre projekt kan därför komma att uteslutas från faciliteten.

En möjlig lösning på den höga lägsta storleken på lån och på samordningsproblemen skulle kunna vara ett större engagemang från nationella utvecklingsbanker och en ökad användning av finansiell förmedling, men faciliteten måste erbjuda dem tillräckliga incitament för att engagera sig. Under alla omständigheter bör urvalet av finansieringspartner för framtida finansieringsinstrument vara nära anpassat till potentiella bidragsmottagares behov och profiler, med särskild uppmärksamhet på att involvera partner som har den institutionella kapacitet och de operativa ramar som krävs för att stödja mindre bidragsmottagare.

Facilitetens genomförandemodell

Facilitetens genomförandemodell ger flera fördelar som bidrar till dess attraktionskraft. En av de viktigaste styrkorna i faciliteten är att underlätta direkt tillgång till finansiering på EU-nivå för lokala offentliga organ. Dessutom använder faciliteten en modell för blandad finansiering som kombinerar EU-bidrag med EIB-lån och ytterligare finansieringskällor. Denna metod skulle kunna förstärka de finansiella resurser som finns tillgängliga för projekt, med ett bidrag på en euro från faciliteten som ger i genomsnitt tolv euro i investeringar.

Facilitetens struktur med dubbla ansökningar, som kräver separata ansökningar om bidrag och lån, komplicerar dock ansökningsförfarandet. Ansökningsprocessen för faciliteten, från inlämning till undertecknandet av slutliga avtal, kan sträcka sig upp till totalt 18 månader, vilket kanske inte är lämpligt för alla bidragsmottagares tidsramar för projektgenomförandet.

Ett system för utbyte mellan EIB och kommissionen av uppgifter som lämnats av sökande skulle kunna ha ökat effektiviteten och minskat den administrativa bördan för de sökande, för EIB och för kommissionen. Ett bättre utbyte av uppgifter mellan kommissionen och dess finansiella partner bör undersökas för framtida finansieringsinstrument, men samtidigt skulle inrättandet av de nödvändiga systemen och processerna kräva betydande resursinvesteringar och anpassning till den planerade utbyggnaden av instrumentet. En alternativ genomförandemodell där en enda enhet förvaltar de blandade finansieringskällorna skulle kunna undersökas för framtida finansieringsinstrument för att effektivisera ansökningsprocessen och öka EU-mervärdet. Slutligen bör både bidrags- och låneparametrarna noggrant kalibreras för alla framtida finansieringsinstrument. Bidragsparametrarna bör stå i proportion till investeringarnas art och omfattning och i synnerhet ge ett meningsfullt incitament att ansöka om instrumentet, medan låneparametrarna (räntor, återbetalningsvillkor, förfarande för förhandling om lån osv.) bör vara tillräckligt attraktiva jämfört med marknadsvillkoren för att uppmuntra till deras användning.

Rådgivningsstöd inom ramen för faciliteten

I och med att medlemsstaterna prioriterade användningen av finansiering som erbjuder högre medfinansiering för bidrag framför den återbetalningspliktiga finansiering som tillhandahålls av

faciliteten var efterfrågan på rådgivningstjänster inom ramen för faciliteten inledningsvis begränsad. Endast ett slutfört uppdrag ingick i denna utvärdering. Rådgivning för faciliteten genomförs av EIB inom ramen för InvestEU:s rådgivningscentrum (enligt InvestEU-förordningen) och i rådgivningscentrumets interimsvärdering ansågs det också vara för tidigt att fullt ut bedöma dess inverkan på grund av det begränsade utnyttjandet.

Om den nuvarande trenden fortsätter förväntas rådgivningen inom ramen för faciliteten ha begränsad inverkan på den administrativa kapaciteten på grund av den låga efterfrågan på uppdrag på detta område.

Övervakningsramen för faciliteten

En brist i övervakningsramen för faciliteten är att de nyckelprestationsindikatorer som är kopplade till det allmänna målet och det specifika målet inte har några målvärden i förordningen. Målvärden för facilitetens lagstadgade nyckelprestationsindikatorer har lagts fram som en del av detta arbete. Bedömningen av förenklingen och de administrativa kostnaderna för bidragsmottagare och sökande var begränsad inom ramen för denna utvärdering, eftersom den på grund av att genomförandet av faciliteten befann sig i ett tidigt skede skulle ha baserats på ett minskat, icke representativt urval. En grundlig analys kommer att göras under den slutliga utvärderingen när en tillräcklig grupp sökande och bidragsmottagare finns tillgänglig.

De fastställda indikatorerna från InvestEU:s rådgivningscentrum, såsom förväntade mobiliserade investeringar och hur nöjda deltagarna är, kommer att användas fullt ut för att mäta mervärdet av facilitetens rådgivningstjänster under slututvärderingen.

Inverkan på jämställdheten

Förslagsinfordran inom ramen för faciliteten saknar för närvarande en referensram för sökande när det gäller jämställdhet. För att komma till rätta med detta kommer den andra inbjudan att lämna förslag (som håller på att utarbetas) att omfatta ytterligare åtgärder för att främja jämställdhet. Verktygslådan för regioner som får stöd för en rättvis omställning med titeln *Considering gender in regional transformations*⁵ (som tagits fram av kommissionen) kommer att ge vägledning om hur man hanterar den rättvisa omställningens inverkan på jämställdheten.

⁵ Europeiska kommissionen (2023), *Considering gender in regional transformations. A toolkit for just transition regions* (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/toolkit-considering%20gender%20in%20regional%20transformations.pdf).